

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2832
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.7.2024/43
Karar Numarası : 2024/602
Başvuran : A. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, gösteri yürüyüşü sırasında emniyet güçleri tarafından uygulanan müdahale neticesinde fiziksel olarak zarar gördüğünü ileri sürdüğü olay hakkında dönemin İçişleri Bakanı hakkında soruşturma açılmasına yönelik izin verilmesi talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran; üyesi olduğu İnsan Hakları Derneği tarafından 25/8/2018 tarihinde organize edilen cumartesi annelerinin 700'üncü hafta gösterisine katıldığını, emniyet güçlerinin katılımcılara müdahale etmesi sonucunda sol kolunun parçalı olarak birkaç yerinden kırıldığını, vücudunun çeşitli bölgelerinde 27 adet plastik mermi bulunduğunu, o tarihten itibaren birden fazla ameliyat geçirdiğini ve bu süreçte fizik tedavisi uygulandığını, emniyet güçlerinin orantısız müdahalesi nedeniyle engelli bir birey olduğunu, konuyla ilgili yaptığı suç duyurularının sonuçsuz kalması üzerine Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuru yaptığını, AYM tarafından 2019/... sayılı başvurusu hakkında 1/2/2023 karar tarihinde Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ve gösteri ve yürüyüş hakkının ihlal edildiğine karar verildiğini, ayrıca tarafına 60.000 TL manevi tazminata hükmettiğini, dosyasının halihazırda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Memur Suçları Bürosunda 2023/... numarası ile incelenmekte olduğunu, buna ek olarak 15/3/2023 tarihinde idari sorumluluğu bulunması nedeniyle dönemin İçişleri Bakanı hakkında suç duyurusunda bulunduğunu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı özel Soruşturma Bürosu tarafından 18/3/2023 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek dosyanın Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Özel Soruşturma bürosuna gönderildiğini, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Parlamenterler Bürosuna tevdi edilen başvurusu hakkında "*Bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önerge ile soruşturma açılmasının mümkün olduğu, Meclisin önergeyi en geç 1 ay içinde görüşeceği ve soruşturma açılmasının üye tam sayısının beşte üçünün gizli oyuyla mümkün olduğu*" şeklinde cevap verildiğini iddia ederek dönemin İçişleri Bakanı hakkında TBMM tarafından soruşturma izni verilmesini ve hiçbir ayırım gözetilmeden soruşturmanın önündeki engellerin kaldırılmasını talep etmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanına vekâlet ve bakanlar" başlıklı 106'ncı maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir...."

4. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

5. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"... f) İnsan hakları ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek

6. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(8) 9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön İncelemenin Yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir ..."

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Bununla birlikte başvuru, başvuranın 25/8/2018 tarihinde cumartesi annelerinin 700'üncü hafta gösterisine katıldığı, emniyet güçleri tarafından gösteri yürüyüşüne müdahale edildiği sırada başvuranın fiziksel olarak zarar gördüğü, başvuranın bireysel başvuru yaptığı Anayasa Mahkemesi tarafından bahsi geçen olaya ilişkin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ve tarafına 60.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verildiği iddiasıyla, bahsi geçen gösteriye yapılan müdahale ile ilgili idari sorumluluğu olduğu gerekçesiyle dönemin İçişleri Bakanı hakkında soruşturma açılmasına izin verilmesi talebine ilişkin olup, başvuru 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Kurumun başvuru incelemesi yapacağı alanlar olarak belirtilen ayrımcılık yasağı ve ulusal önleme mekanizması kapsamında değerlendirilememektedir.

12. Anayasa'nın 106'ncı maddesinde bakanların, Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olduğu, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebileceği, Meclis tarafından, önergenin en geç bir ay içinde görüşüleceği ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verileceği düzenlenmiştir.

13. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın söz konusu talebinin TBMM'nin yetkisi dahilinde olduğu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesine göre Kurumun görev alanına girmeyen başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

4/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alısan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye